

BRANKO CESTNIK

Islamizacija? Odločilo bo krščanstvo

... ker se pač naša misel, ki ga je pravkar motrila v vzvišenosti božanstva, obotavlja spustiti do njegovega ponižanja.

Sv. Avguštin v razlagi psalmov

Tri božje osebe v enem – troedini Bog – so nazadnje tudi osnova pluralnosti, ki jo danes še posebej posnemamo, ko si upravičeno prizadevamo za politični, nazorski in drugačen pluralizem.

Taras Kermauner l. 1991, na praznik Sv. Trojice, v nagovoru v cerkvi v Slovenskih Konjicah

ZGODOVINA UČI: KO ISLAMIZACIJI POT TLAKUJEJO DOGMATIČNO NESTABILNI KRISTJANI

Pri opatiji San Fruttuoso na ligurijski obali je na morsko dno postavljen Kristusov kip. Do njega je možno samo na en način: s potapljanjem. Potapljači do Kristusa – to bomo morali postati evropski kristjani, če bomo hoteli ohraniti sebe in biti imunski sistem te civilizacije. Rekli boste, da pretiravamo, saj da smo kristjani itak Kristusovi. Že, že ... a tudi mnogi arabski in severnoafriški kristjani so nekoč mislili tako, danes pa njih potomci v smeri Meke molijo Enega in Edinega, ki se nikoli ni dotaknil človeškega mesa.

Ker se v Evropo priseljujejo v glavnem mladi in v glavnem muslimani, bodo naslednje družbene spremembe tako ali

drugače (tudi) v znamenju islama. Čeravno ne nasedamo protiislamskemu populizmu, ni narobe brezkompromisno vprašati: se bo zgodila islamizacija Evrope? Bo zaradi islamizacije, in če bo ta salafističnega tipa, čez petdeset let evropska demokracija ogrožena, evropsko krščanstvo getoizirano? Težko je napovedati. Pomagamo pa si lahko z zgodovino, ki je učiteljica življenja. Islamizacija in Kristus (krščanska civilizacija) sta se namreč že srečala. Več kot enkrat in – kot nakazujejo zadnje študije – celo prej, kot je islam postal islam.

Za razliko od drugih religij je imel islam zgodovinsko bliskovit vzpon. Prerok Mohamed je umrl v srcu Arabije l. 632. Natanko sto let po tem so se islamski bojovníki pri Poitiersu v južni Franciji že spopadli s krdeli Karla Martela. V 100 letih so mohamedanci zavzeli

Arabijo, večino Bližnjega vzhoda, severno Afriko, Pirenejski polotok ter se podali v Francijo. Bliskovitost njihove ekspanzije običajno razlagamo, češ 'islam se je širil z mečem'. Vojaškega vidika seveda ne smemo podcenjevati, saj je bil tudi sam Mohamed vojskovodja. Toda dvom, da sta vse opravila meč in pretkana politika izkoriščanja rivalstva med različnimi skupinami kristjanov, je več kot na mestu. Veliko je indicev o tem, da so bližnjevzhodni in severnoafriški kristjani pred islamom poklekli tudi iz duhovnih in kulturnih razlogov in ne samo iz strahu pred mečem. Povejmo direktno: spreobrnili so se.

Poglejmo dvojce intrigantnih poglavij. Najprej o nejasni vlogi krščanstva pri genezi islama, nato o čudni kulturni neodpornosti arabskih in severnoafriških kristjanov na prodirajoči islam. Oboje priča o 'sostorilstvu' kristjanov pri nastanku in širjenju islama.

VLOGA KRŠČANSTVA PRI NASTANKU ISLAMA

Napad na newyorška dvojčka l. 2001 je 'koristil' islamološki znanstveni panogi na Zahodu. Ljudstvo je zahtevalo razlago, kaj se dogaja z islamom, družboslovci in zgodovinarji pa so hiteli iskati odgovore. Vrhunski španski islamolog Carlos A. Segovia (sicer sin nenadkriljivega kitarista Andrésa Segovie) v eseju *Izvor Korana: Od simulakra do labirinta* našteje dosežke zahodne islamologije v zadnjem desetletju. Znanost se je z zgodovinsko-kritično metodo dokaj uspešno lotila prečiščevanja okostenelih in romantičnih predstav o Mohamedu kot versko-socialnem reformatorju divjih arabski plemen. Zdaj se izrisuje:

- bolj apokaliptična kot socialna podoba Mohameda;
- da takratna arabska politično-vojaška ekspanzija in nastanek islama morda nista tako tesno povezana, kot smo mislili doslej;
- da Mohamedovi sogovorniki in tekmeči niso bili toliko poganski politeisti, ki jih je bilo v Arabiji malo, kot kultivirani judovski

in krščanski monoteisti, ki jih je bilo tam veliko;

- da je bil protijudovski element ob začetkih islama bolj prisoten, kot se je domnevalo do zdaj;
- da obstaja neka globinska povezava med nastankom islama ter krščanskimi gnostiki, manihejci, monofiziti in nestorijanci; globinska povezava, ki se kaže tudi v tem, da je Mohamed najprej molil v smeri Jeruzalema, šele kasneje v smeri Meke.

Segovia pove, da se v verske zadeve ne bo spuščal, a kot zgodovinar in analitik tekstov lahko trdi, da se 'simulaker' o genezi islama razblinja. Toda namesto na jasno vstopamo v 'labirint'. Za zdaj je namreč težko z gotovostjo definirati, kako točno je kaj vplivalo na nastanek te religije.

Ne glede na to, kako bo prihodnja islamologija izšla iz labirinta, je za nas pomenljivo dognanje, da je islam velik del izvorne ideje in energije črpal iz tistih krščanskih skupin, ki jih cerkveno zgodovinopisje imenuje pred-kalcendonske ločine. Gre za krščanstvo, ki je imelo veliko težavo s priznanjem in pravo-vernim umevanjem Kristusovega učlovečenja oz. Kristusove bogočlovečnosti. Zanje je bil Kristus ali preveč ali premalo Bog, ali preveč ali premalo človek. Njihova velika skrb je bila tudi, da se s Kristusovim učlovečenjem ne bi preveč 'poškodovala' podoba Brezčasnega, Enega in Edinega.

HITER PADEC SEVERNOAFRIŠKE KRŠČANSKE CIVILIZACIJE V MUSLIMANSKE ROKE

Nemški teolog Hans Küng je velik del svojega intelektualnega življenja posvetil preučevanju treh bratskih monoteizmov: judovstva, krščanstva, islama. Ne zaradi radovednosti, temveč iz nuje, saj je nekaj desetletij pred ostalimi modrimi glavami videl, kam pes taco moli. Od Rima kaznovani mislec je predvideval zdajšnje napetosti in spopade med monoteizmi, a je bil vedno tudi prepričan, da če po eni strani monoteizmi

ogrožajo svetovni mir, po drugi strani dajejo tiste zaloge za svetovni mir, ki jih politika in posvetna kultura ne moreta dati.

V tisoč strani obsegajoči knjigi *Krščanstvo: Bistvo in zgodovina* Küng med drugim razmišlja o hitrem zavzetju severnoafriških krščanskih mest, ki jim je vladal Bizanc, s strani arabskih jezdecev. Takole piše:

*V primerjavi z neprimerljivo šibkejšim judovstvom se je krščanstvo upiralo islamu z intimno neučinkovitim odporom. (...) Zdi se, da moramo glavni vzrok padca krščanstva poiskati v nezadostni utemeljenosti kristološke in trojiške dogme. Katoliški teolog Hermann Stieglecker, ki v svoji knjigi *Verski nauk islama* na široko in odlično poroča o takratnih teoloških kontroverzah med kristjani in muslimani, utemeljeno*

sklepa, da je ta šibkost eden glavnih vzrokov za padec krščanstva ravno v deželah, kjer je nastalo: Bližnji vzhod in severna Afrika. Vero v enega Boga in v Mohameda – Preroka, ki je prišel po Jezusu – je bilo pravzaprav lažje izpovedati.

Je od 'motne' Trojice 'izmučeni' krščanski intelekt naposled uteho našel v 'bistrem' islamu? Kot da se je bizantinsko krščanstvo – pred-kalcedonsko in tudi kalcedonsko – nekako 'odpočilo' v čistem islamskem monoteizmu, potem ko se je nekaj stoletij naprezalo in znotraj sebe bojevalo okrog vprašanj o Trojici in Kristusovi naravi. Skratka, komplicirana dogmatika oz. nestabilna vera v Očeta in Sina in Svetega Duha je na koncu kristjana naredila "intimno neodpornega" pred samozavestnimi Alahovimi jezdec.

"Na trgu pred Vodnimi vrati je bral iz nje, od trenutka, ko se je zdnilo, do popoldneva, pred možmi in ženami in pred tistimi, ki so mogli umeti. Ušesa vsega ljudstva so bila obrnjena proti knjigi postavne." (Neh 8,3)

Foto: Janez Oblonšek

Zanimivo na tem mestu bi bilo preveriti zgodovino pisje o balkanskih kristjanih XV. in XVI. stoletja. Kako to, da se niso islamizirali 'kalcedonsko pravoverni' Bolgari, Srbi, Grki, Makedonci, Hrvati, čeprav so prišli pod misijonarsko gorečo islamsko oblast? In kako to, da se je islam na Balkanu vendarle prijel na področjih, na katerih so otomanski Alahovi jezdec naleteli na večje skupnosti manihejsko-gnostičnih ter popolnoma 'ne-kalcedonskih' bogomilov (Bosna)?

POTOPITI SE DO KRISTUSA, KOT SE ŠE NISMO

Je potemtakem krščanski imunski sistem v sedmem stoletju odpovedal 'od znotraj', da je islam lahko imel tak polet? Se zgodba podobnega intimnega kraha krščanske civilizacije lahko danes ponovi v Evropi? Na hitro? V enem samem stoletju? Kakšna je sploh naša trojiška in kristološka pravovernost?

Za razliko od kristjanov VII. in VIII. stoletja, ki so se prepirali in sovražili, ker so strastno stali vsak za svojimi razlagami Trojice in Kristusa, je danes nevarnost drugačna in morda hujša: reče se ji brezbriznost. Pojav verske brezbriznosti med krščenimi – prvič v zgodovini v teh proporcijah – najavlja naš "intimno neučinkovit odpor", ko bo soočenje z islamom postalo del vsakdana. To si upamo trditi.

Zakaj je brezbriznost tako zahrbtna? Španski teolog Juan M. Velasco v knjigi *Mistika in humanizem* o verski brezbriznosti (indiferenci) piše:

Ta drža ne pomeni neke srednje poti med vero in ateizmom, kot smo mislili nekoč. Brezbriznost pomeni zelo radikalno obliko oddaljevanja od vere. Kajti, če se ateist še

ukvarja s problemom Boga, četudi da bi ga zanikal, se brezbriznež z Bogom več ne ukvarja.

Versko brezbrizen kristjan se na Slovenskem ob popisu sicer še pribeleži kot kristjan. A že ob malo bolj 'dogmatičnem' vprašanju o svoji veri klone. Ne ve, kaj točno verjame, kaj je srž njegove kobajagi vere, kaj naj počne s tem Jezusom, s katerim 'težijo' župniki in nune. Denimo, po mednarodni raziskavi *Aufbruch 2007*, ki jo je vodil dunajski pastoralist Paul Zulehner, samo slabih 40 % Slovencev in Slovenk verjame, da je Jezus Kristus Božji Sin in Odrešenik. Deset let potem je ta odstotek gotovo še nižji. Toda glej, kakšnih 70 % slovenskega življa, če ne več, se dandanašnji za veliko noč masti z blagoslovljeno šunko. Kakšen je Kristus sicer versko brezbriznih velikonočnih šunkojedcev? Bo njihov zvoedenli Kristus vzdržal, ko bo prišel mohamedanski sosed in prijazno a odločno razložil, da je Bog le eden, tisti v nebesih, in da je vera v Njegovo učlovečenje bogokletna?

Kristus-pomladno-kozmično božanstvo šunkojedcev nas ne bo rešil. Niti ne Kristus-cesar katoliškega integriteta. Ne bo nas rešil bogomilski Kristus sovražnik zemeljskega. Na Slovenskem se rada spopadata na eni strani spiritualni Kristus psiholoških monofizitov (najdemo jih med 'klenimi' katoličani), na drugi pa ploski Kristus prvi socialist. Nobeden od njiju ne bo pomagal, ko bo šlo zares.

Potopiti se bo treba do Jezusa Kristusa. Na način kot se še nismo. Ne do kakršnegakoli Kristusa, temveč do pravovernega – kalcedonskega, umnega; do sočutnega Boga in človeka, prijatelja malih ljudi; do zgodovinskega Jezusa, o katerem zaradi napredka svetopisemskih znanosti danes vemo več, kot smo vedeli kdaj koli prej.